

Innspil Grænni byggðar um félagslega sjálfbærni til átakshóps um aukið framboð á heimilum

Reykjavík 10 janúar 2019

Félagsleg sjálfbærni

Félagsleg sjálfbærni er hugtak sem er skilgreint á mismunandi vegu og ekki er til nein „ein rétt“ skilgreining. Það að búa í samfélagi þar sem er aðgengi að góðu húsnæði fyrir alla, á viðráðanlegu verði, er liður í félagslegri sjálfbærni. En segja má að félagsleg sjálfbærni tengist að stórum hluta vellíðan og lýðheilsu fólks. Það er hægt að skilgreina félagslega sjálfbærni t.d. út frá heilsufarslegu sjónarhorni, atvinnuöryggi og félagslegri þjónustu. Hér erum við að skoða félagslega sjálfbærni út frá hinu byggða umhverfi. Hvernig heimili við búum í, hvar við búum og hvernig nærsamfélagið þjónar þörfum okkar hefur áhrif á vellíðan okkar.

The Young Foundation¹ skilgreina félagslega sjálfbærni með eftirfarandi hætti:

“A process for creating sustainable, successful places that promote wellbeing, by understanding what people need from the places they live and work. Social sustainability combines design of the physical realm with design of the social world – infrastructure to support social and cultural life, social amenities, systems for citizen engagement and space for people and places to evolve.”

Dæmi um þætti sem þarf að taka tillit til varðandi félagslega sjálfbærni í hinu byggða umhverfi:

- **Að virkja íbúa til þess að hafa áhrif á sitt eigið umhverfi, sjálfræði/stjórn**
Hugtakið sjálfræði/stjórn vísar til hæfni fólks til að a) ákveða hvað það gerir, b) hafa áhrif á aðstæður sínar og c) ákveða hvað aðrir gera þeim. Almennt má segja að þeim mun meiri stjórn sem fólk telur sig hafa á aðstæðum sínum, því minni streitu upplifir það og býr við betri heilsu. Það getur haft jákvæð áhrif á þróun svæða og vellíðan fólks ef íbúar geti sjálfir haft áhrif á þróunina þar sem þeir búa.
- **Almannarýmið**
Almannarýmið verður að vera þannig úr garði gert að þar vilji fólk vera; sjá og heyra í öðru fólki. Félagsleg samvera er einnig mikilvæg þegar horft er á sameiginleg rými fjölbýlishúsa eins og stiga- og svalaganga og sameiginlegar geymslur eða önnur rými. Þarna geta litlir hlutir eins og aðstaða fyrir barnavagna, aðstaða fyrir ræktun og deililausnir í sameiginlegu rými skipt miklu máli. Garðar með fallegum gróðri, góðu skjóli og lýsingu, (rennandi) vatni og leiksvæði fyrir börn og fullorðna eykur líkurnar á því að almenningssvæði nýtist til þess að bæta lífsgæði.
- **Fjölbreytt samsetning**
Mikilvægt er að hverfi stuðli að fjölbreyttu mannlífi en ekki einsleitni. Með því að hanna íbúðir í fjölbreyttum stærðum og gerðum, fyrir stærri og minni fjölskyldur á öllum aldri og með mismunandi tekjur eykst fjölbreytnin. Einnig er blöndun á íbúðarhúsnæði, atvinnu, verslunar- og þjónustuhúsnæðis mikilvæg.

¹ https://www.futurecommunities.net/files/images/Design_for_Social_Sustainability_0.pdf

➤ **Félagsauður**

Félagsauður (social capital) er hugtak sem vísar til þess hversu mikill ábati er af því fyrir fólk innan samfélags að umgangast og búa innan um hvort annað. Í samfélögum þar sem félagsauður er mikill ríkir gagnkvæmni og traust sem leiða til þess að félagsnetið verður þétt og fólk getur leitað til nágretta í daglegum vanda eða í neyð. Í slíku samfélagi hafa íbúar sterka tilfinningu fyrir eigin skyldum sem hópmeðlimir (borgaravitund) á sama tíma og samvinna þeirra á milli er rík. Það er mikilvægt þar sem rannsóknir hafa ítrekað sýnt að meiri félagsauður skilar sér í betri heilsu og líðan íbúa.

➤ **Heilsueflandi samgöngur**

Öruggt og fallett umhverfi á göngu/hjólaleiðum er sterkur hvati til að fólk sinni daglegum erindagjörðum eða með almenningsamgöngum. Þessi samgöngumáti er til þess fallinn að minnka streitu og auka hreyfingu og þannig auka vellíðan fólks.

Þetta eru einungis nokkur atriði en við hvetjum eindregið til þess að þetta málefni sé skoðað vel og vandlega strax við frumhönnun á sérhverju verkefni. Það má finna nánari upplýsingar varðandi félagslega sjálfbærni í hinu byggða umhverfi í heimildaskránni og víðar.

Fyrir hönd Grænni byggðar,

Þórhildur Fjóla Kristjánsdóttir, framkvæmdastjóri

Fagleg innspil:

Bjarki Gunnar Halldórsson, arkitekt FAÍ, VA arkitektar

Páll Jakob Línadal, umhverfissálfræðingur, TGJ hönnun-ráðgjöf-rannsóknir

Heimildir:

Woodcraft, Saffron og Hackett, Tricia og Caistor-Arendar, Lucia. *DESIGN FOR SOCIAL SUSTAINABILITY* A framework for creating thriving new communities. (2011). The Young foundation. Aðgengilegt á netinu hér: https://www.futurecommunities.net/files/images/Design_for_Social_Sustainability_0.pdf

Berkeley Group, Creating Successful Spaces, A toolkit. Aðgengilegt á netinu hér: <https://www.berkeleygroup.co.uk/media/pdf/l/h/berkeley-social-sustainability-toolkit.pdf>

Tiltnes, Sverre et al. *Bygg21, 10 kvalitetsprinsipper for bærekraftige bygg og områder*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Norge. (2018). Aðgengilegt á netinu hér: https://www.bygg21.no/contentassets/901dbc37a0c242229f4d8248a12919dc/33019_delrapport-3a_digitalt.compressed.pdf

Annað efni:

Hæg Breytileg Átt. Ritstjóri Anna María Bogadóttir. <http://haegbreytilegatt.is/wordpress/wp-content/uploads/2015/12/HBA.pdf>